

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Засновано у 2015 році

Рівне – 2016

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 4 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2016. – 366 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, навчально-методичної роботи та гуманітарної політики Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелєх Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелєх Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федаєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання РДГУ.

Сойчук Р.Л., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Коляда Н. М.** – доктор педагогічних наук, професор; завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №10 від 27 жовтня 2016 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Федяєва В. Л. «Вітчизна – святиня серця і думки...»	7
Павелків Р. В. Особливості розвитку емпатії як соціально-психологічного явища та компонента моральної сфери особистості.....	16
Пустовіт Г. П., Климчук В. В. Упровадження ІКТ у методику навчання та управління діяльністю позашкільних навчальних закладів	27
Петренко О. Б. Використання ІТ у виховному процесі: можливості, переваги, ризики, перспективи.....	40
Потапчук Т. В. Особливості залучення мультимедіа до процесу музичного виховання в сучасній педагогічній практиці.....	47
Budz I. F. National organizations and innovative projects in the content formation of gifted education in Great Britain.....	56
Бєлан Г. В. Національна ідея у науковій спадщині культурно-освітніх діячів 1917-1920-тих рр. як основа патріотичного виховання дітей та молоді в Україні.....	63
Бісовецька Л. А., Верхова І. П. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі класного керівника	73
Боровець О. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки	82
Бричок Б. П. Педагогічні проблеми школи інформаційного суспільства: загрози і ризики	89
Бричок С. Б. Особливості застосування і поєднання ІКТ та проектної технології у підготовці вчителя початкових класів	96
Васильюк В. М., Ярмошук О. О., Давидюк І. В. Фізкультурна грамотність в аперцепції суспільної активності індивіда	106
Власюк Г. І., Кіндрат В. К. Спортивно-просвітницька організація «Пласт» у системі патріотичного виховання молоді	116
Ганжа М. В. Функції дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн.....	124
Генсіцька-Антонюк Н. О. Процес розв'язування текстових математичних задач як засіб розумового виховання учнів.....	135
Гринькова Н. М. Роль інформаційних технологій у моральному вихованні молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу.....	142
Гудовсек О. А. Професійна підготовка майбутніх педагогів позашкільної освіти до роботи з дітьми молодшого шкільного віку	150

Колупасєва Т. Є. Впровадження інформаційних технологій навчання в умовах проектування інноваційного освітнього середовища вищого навчального закладу	157
Кособуцька Г. П. Роль інформаційних технологій в реалізації концепції духовного розвитку особистості учня	168
Кулакова Л. М. Вплив сучасного інформаційно-комунікаційного простору на формування позитивних моральних якостей особистості молодшого школяра	175
Малиношевський Р. В. Соціально-педагогічні проблеми дослідження ризикованої поведінки старшокласників у сфері Інтернет-спілкування	183
Павелків К. М. Можливості Інтернету в організації взаємодії сім'ї і школи	192
Павелків О. М. Роль інформаційно-комунікаційних технологій в організаційній та виховній роботі класного керівника загальноосвітнього навчального закладу	200
Петренко С. В. Використання хмарних сервісів G SUITE (GOOGLE APPS) у навчально-виховному процесі	211
Сойчук Р. Л. Інформаційно-комунікаційні технології у виховному процесі та сучасне підростаюче покоління: погляд на проблему	220
Сорочинська Т. А. Застосування інформаційних інновацій у педагогічній діяльності вчителя	230
Стельмашук Ж. Г., Грицюк Н. Й. Використання інформаційних технологій у національно-патріотичному вихованні учнів	239
Сяська І. О. Детермінанти розвитку екологічної самосвідомості студентської молоді у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів	250
Сяська Н. А. Використання методів математичної статистики у фізичному вихованні і спорті засобами новітніх інформаційних технологій	257
Тихенко Л. В. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у позашкільній освіті	264
Ткачук Н. М. Організація керованої самостійної роботи керівників ЗНЗ в міжкурсовий період	271
Трохимчук І. М. Організація еколого-натуралістичної роботи за міжнародним практичним науково-освітнім проектом GLOBE	281
Ціпан Т. С., Боровець В. І. Використання інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховному процесі школи	290
Шкуренко О. В. Виховання інформаційної культури в майбутніх учителів початкової школи засобами хмарних технологій	299

Доробки молодих науковців

Баліка Л. М. Шкільна бібліотека та інформаційно-комунікаційні технології	305
Гусаковська Т.М. Підготовка майбутніх фахівців із біології у вищому навчальному закладі	312
Дембровська Г. М. Виховний потенціал діяльності тренера-викладача у позашкільних навчальних закладах спортивного профілю	318
Демянюк І. В. Підготовка магістра початкової освіти очима студентів.....	328
Осипчук О. П. Формування морального виховання молодших школярів у педагогічному процесі школи	335
Таргоній І. В. Використання мультимедійних технологій у системі мистецької освіти.....	342
Федорук О. М. Використання інформаційних технологій в освітній сфері ВНЗ: прикладні аспекти	350
Шидловський А. І. Роль комп'ютерно орієнтованого середовища у становленні професійної компетентності майбутніх вчителів фізико-технологічного профілю.....	356
Відомості про авторів.....	364

integration of Google Apps not only contributes to a qualitatively new level of education, but also provides a permanent process of formation of ICT-competence of all participants of the educational process.

Key words: cloud computing, cloud services, G Suite, Google Apps for Education, educational and upbringing process, Scientific-methodical center of innovative technologies of the upbringing process of NAPS of Ukraine and RSUH.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2016

Р. Л. Сойчук

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТА СУЧАСНЕ ПІДРОСТАЮЧЕ ПОКОЛІННЯ: ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

*Учитель повинен свідомо йти в ногу із сучасністю,
пройматися і надихатися силами, що пробудилися в ній.
А. Дістервег*

Анотація. У статті актуалізовано проблему використання ІКТ у виховному процесі. Визначено провідні тенденції сучасного інформаційного суспільства та «усепроникливий» характер процесу органічного вплетіння технологій у структуру повсякденності. Звернуто увагу на психологічні особливості теперішнього покоління Z, чи центеніалів. Представлено класифікацію зміни поколінь, що базується на концептуальних положеннях зарубіжних учених В. Штрауса та Н. Хоува. Розкрито сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології» та провідні напрями й особливості їх використання у виховній практиці. Зазначено, що ефективність виховного процесу залежить від рівня оволодіння педагогом інформаційною культурою.

Ключові слова: ІКТ, центеніали, виховний процес, інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційне виховне середовище, педагог.

Постановка проблеми. Нині суспільство розвивається вражаючими темпами та масштабами за моделлю «сума високих технологій», що передбачає умови для формування нового технологічного укладу, зокрема в системі освіти, та насамперед появу нових ІКТ – орієнтованих педагогічних і освітніх технологій. Про це зазначено в основних положеннях національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., власне, звернуто увагу на широке і всебічне використання в усіх підсистемах системи освіти методів і засобів інформатики, ІКТ як основних технологій інформаційного суспільства та майбутнього покоління знань. Оскільки ІКТ належать до високих технологій, то їх розвиток, запровадження є пріоритетним напрямом розвитку науки й

техніки України до 2020 року, відтак актуалізується питання підготовки відповідних кадрів для подальшого поступу держави та її інтеграції у світовий простір з одночасним збереженням національної безпеки [2]. Такі провідні орієнтири окреслюють цільові зміни, котрі полягають у забезпеченні подальшого розвитку особистості, її підготовки до активної життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень з проблематики. Різні аспекти проблеми використання ІКТ у педагогічному процесі навчального закладу розглянули науковці В. Биков, М. Жалдак, Л. Петухова, О. Співаковський та ін. Концептуальні засади теорії зміни поколінь дослідили вчені В. Штраус та Н. Хоув. Проте, незважаючи на існуючу низку наукових праць із зазначеної проблеми, актуальним є питання особливостей використання ІКТ та визначення їх ролі у виховному процесі сучасного підростаючого покоління.

Мета статті полягає у визначенні особливостей використання ІКТ та дослідженні їх ролі у виховному процесі нового підростаючого покоління в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині комп'ютерні технології проникають у всі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформації в суспільстві, що набуває «усепроникливого» характеру, утворюючи глобальний інформаційний простір. Наразі в Україні відбуваються зміни, орієнтовані на входження у світовий інформаційно-освітній простір, що відповідно віддзеркалюється у вітчизняній педагогічній теорії та виховній практиці. Таким чином, це потребує корекції змісту педагогічного процесу, а саме узгодження із сучасними технічними можливостями й забезпеченням комфортного входження дитини в інформаційне суспільство. Адже особистість, котра вільно володіє інформаційними технологіями та інформацією, має сучасний стиль мислення та відповідно по-новому організовує свою життєдіяльність й оцінює та вирішує нагальні проблеми.

Провідні тенденції сучасного інформаційного суспільства (всесвітня глобалізація, інформатизація та комп'ютеризація усіх сфер життя) свідчать про «усепроникливий» процес («ubijuitous computing»), що розглядається як злиття комп'ютера з навколишнім фізичним світом, тобто органічне вплетіння технологій у структуру повсякденності без відчуття їх присутності. Відповідно, використання ІТ у виховному процесі теж повинно мати «усепроникливий», усеохопливий і повсюдний характер, що базується на таких принципах: усталеність, доступність, наскрізність, інтерактивність, зв'язок із життям, адаптивність. Це потребує створення інформаційно-виховного простору з електронними та мобільними складовими, що передбачає отримання інформації в будь-якому місці, в будь-який час і ситуації, зокрема необхідне таке забезпечення: наявність Wi-Fi та його безкоштовних зон; створення відповідного інформаційного освітньо-виховного середовища; умови для забезпечення ресурсу праці. Створення інформаційно-виховного середовища забезпечує виховний вплив на особистість вихованця без відчуття самого процесу та

уможливило реалізацію принципів особистісно орієнтованого виховання [4, с. 524]. Власне, таке середовище стимулює до пізнання й самопізнання та сприяє позитивній мотивації вихованців на досягнення, забезпечує діалог як внутрішній, так і зовнішній, відкритість, комунікацію. Завдяки ІТ у виховному процесі відбувається процес активного включення вихованців у соціальну діяльність, що сприяє формуванню активно-діяльної особистості з високим рівнем процесів моделювання, цілепокладання, планування й контролю та оволодінню тими видами діяльності, що включені в комп'ютер; створюється можливість самопрезентації особистості, конструювання власної ідентичності; розширення кола комунікації; подолання комунікативного дефіциту; підвищення поінформованості з актуального питання [6].

Водночас варто звернути увагу, що організовуючи інформаційне виховне середовище, слід урахувати психологічні особливості сучасного підростаючого покоління, нової людини XXI століття. Нагадаємо, що базуючись на концептуальних положеннях В. Штрауса та Н. Хоува, кожна наступна зміна покоління відбувається, плюс мінус, через два десятки років. Як зауважує М. Глотов: «Покоління – це об'єктивно сформована соціально-демографічна та культурно-історична спільність людей, об'єднаних кордонами віку і загальними умовами формування та функціонування в конкретно-історичний період часу. Поколінню притаманні типові антропогенні, соціально-психологічні, ідейно-моральні та етнокультурні характеристики, подібні духовні цінності, соціальний досвід та стиль життя» [3, с. 42]. Виокремлюють такі умовні межі поколінь, котрі вражаюче відрізняються одне від одного: покоління G1 (величне покоління) (1900–1923 рр.) – ідейні переконання є пріоритетними в житті; «мовчазне» покоління (1923–1943 рр.) – вагомими є сімейні цінності та властивий надзвичайно високий ступінь самоконтролю, працьовитість, колективізм; покоління Бебі-Бумерів (1943–1963 рр.) – характерним є високе почуття патріотизму, оптимізму та колективізму; покоління X, «ікс» (1963–1984 рр.), – пріоритетна цінність – це робити власний вибір, властивими є виразний прагматизм та прагнення до самореалізації, патріотизм до малої батьківщини (сім'я, родина); покоління Міленіум, чи Y, «ігрек» (1984–2000 рр.), – характерними є впевненість у власній цінності, невір'я у віддалену перспективу, поєднання цінності свободи з розвагами, модою, трендами, громадянським обов'язком та відповідальністю та швидке очікування щодо досягнення успіху; учені зауважують, що попереднє покоління, дитинство яких припадає на 90-ті роки XX ст., – міленіали, або ж «мережеве» покоління (Next, Y), суттєво відрізняється за способом мислення та світоглядом від старших за віком людей; покоління Z, «зет» (2000 рр. – до нині). Науковці гіпотетично вважають, що для поколінь характерний циклічний характер, тобто схожість на покоління прапрадідів, а саме: Y на величне покоління, тоді покоління Z «зет» буде схоже на «мовчазних», зокрема будуть вирізнятися своєю працьовитістю та колективними цінностями. Інформаційні системи будуть відігравати надзвичайно важливу роль у їхньому житті. Також

молоде покоління буде спрямоване на посилену працю й так само, як покоління «мовчазних» входило у світ книги, так і сучасники будуть цілковито входити у віртуальні світи й комп'ютерні ігри [11].

Отже, теперішнє покоління Z, чи центеніали, наразі ще зовсім молоді й формуються під усепроникливим впливом ІТ й уже суттєво вирізняються від усіх інших поколінь своєю допитливістю та такими яскравими особливостями:

1. Підвищене стрімке візуальне сприйняття інформації (для них ефективнішим є перегляд ролику, аніж читання параграфу; максимальна концентрація інформації).

2. Швидкість та мобілізація («володіли знаннями й рухаємося далі»).

3. Непосидючі, гіперактивні, важко концентруються на одному завданні.

4. Вбачають цілісність двох світів: віртуального та реального; відтак живуть у єдності двох світів – у соціальних мережах та у шкільному колективі.

5. Спілкування онлайн є домінантним, навіть й анонімне; існує постійна потреба належати до Інтернет-спільноти, налагоджувати контакти, навіть більше, аніж у вербальній комунікації.

6. Здатні отримувати перехресну освіту внаслідок перманентної звички користуватися гіперпосиланнями та опрацьовувати інформацію із різних сфер життєдіяльності. Глобальне мислення, потяг до досліджень та розробок.

7. Поцінують мінімалізм та ощадливі.

8. Володіють методами досягнення, розвинута інтуїція щодо сприятливої ситуації у сфері Інтернету, соцмережі та аудиторії. Швидко приймають рішення.

9. Працьовиті та прагнуть стабільності, самостійності й самоствердження. Не очікують готового подарунку долі, розраховують лише на себе та свої сили.

10. Виявляють високий рівень толерантності до Іншого, поцінують комунікацію.

11. Прагнуть упевнено, спокійно вдосконалювати цей світ [5].

Водночас учені зауважують, що стрижневою рисою покоління центеніалів, котре виросло в полікультурному Інтернет-просторі, є гармонійне поєднання в собі протилежностей.

Вважаємо, що врахування таких психологічних характеристик поколінь під час організації виховного процесу допоможе в налагодженні суб'єкт-суб'єктної взаємодії усіх його учасників задля посилення мотивації кожної з орієнтацією на потреби сучасного покоління Z «зет». Щоб зацікавити таких дітей та молодь, привернути їхню увагу, потрібно застосовувати нетрадиційні методи, дещо надзвичайно нове, інноваційне. До прикладу, це можуть бути певні рекомендації віртуального друга, його враження або ж вірусна реклама тощо. Оскільки в підростаючого покоління існує надзвичайний взаємозв'язок із гаджетами (смартфонами,

ноутбуками і ін.) та їхніми додатками, то вся можлива діяльність повинна здійснюватися через них. Таким чином, для ефективної виховної роботи з підростаючим поколінням слід доцільно застосовувати ІКТ, зокрема: візуально цікаво подавати інформацію; мобілізувати діяльність; використовувати вірусну рекламу з метою привернути увагу, виділити головне, щоб далі відбувся ланцюжок перегляду користувачів; налагоджувати спілкування через онлайн канали [1].

ІКТ розглядають як сукупність технічних засобів і методів, котрі використовуються для створення, зберігання, систематизації, організації, обробки, передачі, представлення й застосування певного виду інформації та для забезпечення комфортної, індивідуальної, високоінтелектуальної взаємодії об'єктів комунікації, що сприяє адаптації людини до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1; 6]. Учені відзначають вагомий вплив ІКТ на когнітивну, емоційно-мотиваційну сфери особистості, її характер та активізацію пізнавальної мотивації вихованців, зокрема на «формування особистості того, кого навчають, через розвиток його здатності до освіти, самонавчання, самовиховання, самоактуалізації, самореалізації» [8, с. 154].

Використання ІКТ у виховному процесі відіграє провідну роль, оскільки сприяє якісному вирішенню низки вагомих завдань, зокрема:

- входження у простір Інтернету активізує інтереси учнів щодо життя навчального закладу, громади, нації, держави та сприяє розвитку самостійного критичного мислення й здатності аналізувати різного виду інформацію та орієнтуватися в інформаційному просторі; створює ефект присутності («Я це бачив!») та посилює мотивацію пізнати більше;

- підготовка, розробка чи то перегляд мультимедійних презентацій актуалізує потребу вихованців аналізувати, систематизувати та узагальнювати інформацію, що сприяє формуванню творчої самодостатньої особистості, здатної оперувати фактами та відстоювати власну соціальну та громадянську позиції; розвиває самостійну діяльність вихованців у процесі навчально-виховної роботи, що має пошуковий, дослідницький та творчий характер;

- забезпечує виховні заходи сучасним альтернативним наочним матеріалом в умовах його дефіциту на друкованій основі;

- дозволяє поєднати візуально-слухове сприйняття задля створення комфортної ситуації формування когнітивної, емоційно-ціннісної та рефлексивної сфер особистості учня;

- налагоджує суб'єкт-суб'єктну взаємодію між педагогом та вихованцями під час підготовки до виховного заходу з використанням ІКТ на основі довіри, співпраці та толерантності;

- інформує про життя навчального закладу (Інтернет-сторінка навчального закладу, форуми для обговорення подій, фотоальбоми тощо);

- установлює контакти з батьками учнів та надає можливість їм активно долучатися до навчально-виховного процесу, налагоджувати зв'язок із педагогічним колективом й адміністрацією, вчасно отримувати необхідну інформацію, пропонувати власні ідеї, побажання щодо існуючих

питань шкільного життя (створення груп у соціальних мережах, листування електронною поштою та СМС – повідомленнями, участь в обговоренні на форумах і ін.);

- сприяє формуванню особистісного колективу, в якому кожен є самодостатньою особистістю, оскільки бере участь у підготовці та проведенні виховних заходів, а саме: презентацій, фотохроніки, фотоальбому, монтування фільмів із життя класу, школи, громади чи музики, а також в організації й роботі Інтернет-конференцій, конкурсів у соціальних мережах, наповненні шкільного сайту тощо;

- забезпечує моніторингові дослідження серед учнів та педагогів навчального закладу, що сприяє оперативному опрацюванню великої кількості результатів респондентів і збереженню емпіричних даних, їх аналіз (діяльність соціологічної служби навчального закладу, створення банку даних) та порівняння з метою окреслення подальших перспектив виховної роботи;

- поліпшує роботу класних керівників, педагогів навчального закладу щодо психолого-педагогічного вивчення особистості вихованця та всього колективу (ведення «електронних щоденників», особових справ і ін.).

- забезпечує інтерактивність виховного процесу, що надає можливість зворотного зв'язку, креативного використання різновиду прийомів і методів для підвищення інтересу, мотивації та засвоєння інформації (анімація, відеоролики);

- формує уміння самостійно шукати, аналізувати, перевіряти, синтезувати, зберігати та передавати інформацію;

- сприяє соціальній адаптації та входженню у шкільну громаду [1; 6; 8].

На основі зазначеного можемо зауважити, що використання ІКТ у виховному процесі сприяє організації інформаційного, організаційно-методичного, технічного та програмного забезпечення, яке допомагає налагодженню інформаційної взаємодії між вихователем і вихованцем та засобами нових інформаційних технологій і формує пізнавальну активність учнів, наповнюючи її оновленим змістом, сприяє створенню інформаційно-комунікаційного виховного середовища [6; 8].

Отже, інформаційно-комунікаційне виховне середовище передбачає такі нинішні та майбутні перспективи використання ІКТ: посилює мотивацію вихованців до споживання контенту, котрий його наповнює; надає можливість бути мобільним та отримати необхідну інформацію у будь-який час; забезпечує вільний та більшою мірою безкоштовний доступ до різного виду й джерел отримання інформації та надзвичайно швидке її оновлення, а також гнучкий обмін нею між учасниками комунікації в будь-якому вигляді; оптимально поєднує варіативність сучасних і традиційних засобів отримання, збереження, аналітичного оброблення та передавання потрібних знань й інформації; функціонально відповідає насущним запитам сучасної людини; оптимізує щоденну операційну діяльність людини; одержує дедалі більше контролю над операційною діяльністю людини та над інформаційними даними [9]; формує феномен

«безпосереднього входження» особистості в інформаційний простір [6]. Таким чином, створене інформаційно-комунікаційне виховне середовище як сукупність знанневих, технологічних та ментальних складових у гармонійній єдності забезпечує якісне оволодіння системою знань [9].

Водночас ті масштаби та комплексність використання ІКТ у педагогічному процесі, які нині відбуваються, породжують цілу низку актуальних проблем, котрі потребують нагального їх вирішення, а саме: оновлення змісту, методів, форм і засобів виховання, фундаменталізації та інтеграції знань, підготовки й перепідготовки педагогічних кадрів, створення системи неперервної освіти, власне самоосвіти й самовдосконалення педагогів, зорієнтованих на оволодіння основами сучасної інформаційної культури. Оволодіння особистістю інформаційною культурою насамперед передбачає формування інформаційного світогляду як системи узагальнених поглядів на інформацію, інформаційні ресурси та системи й технології, інформатизацію та інформаційне суспільство й місце людини в ньому, позитивне ставлення до інформаційного середовища та відповідних переконань й ідеалів; оволодіння знаннями й уміннями з інформаційного забезпечення різного виду діяльності, зокрема оптимальність роботи традиційних та сучасних способів пошуку інформації, аналітико-синтетичне опрацювання інформації та традиційне й комп'ютерне представлення результатів діяльності [7; 8; 9; 10].

Нині існує проблема готовності учнів, студентів, учителів, педагогів до роботи у відкритих інформаційних системах, зокрема: недостатньою є готовність освітніх ІКТ-систем щодо підтримки мобільно орієнтованого навчального середовища [2, с. 518]; функціонування традиційної виховної системи навчального закладу за стандартами покоління Y чи X. Усе зазначене актуалізує питання готовності сучасного педагога, що передбачає такі аспекти: уміння самостійно здобувати знання й уміння їх застосовувати в різних ситуаціях та приймати рішення; здатність оволодівати новими технологіями діяльності; мобільність та адаптованість до нових вимог часу; оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями у професійній діяльності [4, с. 523].

Щодо використання ІКТ педагогами у своїй професійній діяльності, то варто відзначити такі потенційні перспективи: самоосвіта та самовдосконалення, підвищення професійного рівня; оволодіння знаннями, необхідними для сучасної людини; отримання інформації та оновлення научних матеріалів; ознайомлення з широким спектром методичних розробок та рекомендацій; отримання методичних консультацій та порад від фахівців; налагодження спілкування та обмін досвідом із колегами через участь у форумах, вебінарах, обговореннях, конкурсах та ін.; здійснення підготовки та публікації свого добробку [10].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отож, зважаючи на усе зазначене, центральною фігурою у виховному процесі є і надалі повинен залишатися вихованець, педагог – ключовим провідником та реалізатором педагогічних інновацій. Водночас ІКТ повинні відображати ідеї людиноцентризму та створювати умови для проектування

індивідуального шляху розвитку самодостатньої творчої особистості, здатної досягати успіху в інформаційному суспільстві, що власне, надалі й становить інтерес для проведення подальших наукових розвідок.

Таким чином, систематичне використання ІКТ у педагогічному процесі сприяє формуванню й розвитку інформаційно-комунікаційної культури як педагогів, так і вихованців, забезпечує ефективність виховних впливів, готує до життя в інформаційному суспільстві та надає можливість розкрити творчий потенціал особистості.

Список використаних джерел:

1. Безкровна М. І. Соціально-психологічні особливості спілкування підлітків в мережі Інтернет / М. І. Безкровна // Інформаційно-комунікаційні технології навчання: психолого-педагогічні та дидактичні аспекти впровадження : матеріали обл. науково-практ. Інтернет-конф. – Кіровоград, 2011. – 81 с.
2. Биков В. Проблеми і завдання розвитку комп'ютерно-технологічної платформи інформаційно-освітнього простору / В. Биков // Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука : зб. наук. пр. – Київ : Богданова А. М., 2016. – С. 514–522.
3. Глотов М. Б. Поколение как категория социологии / М. Б. Глотов // Социологические исследования. – 2004. – № 10. – С. 42 – 48.
4. Гуревич Р. «Усперникаюче навчання» – інноваційна педагогічна технологія ХХІ століття / Р. Гуревич, Н. Лазаренко // Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука : зб. наук. пр. / ред. кол.: Н. Ничкало та ін. – Київ : Богданова А. М., 2016. – С. 522–529.
5. Дергунов Т. Формула менеджмента: практ. пособие начинающего рук / Т. Дергунов. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2015. – Режим доступу: <http://psixologiya.org/socialnaya/menedzhmenta/2155-teoriya-rokolenij.html>. – Заголовок з екрану.
6. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі [Електронний ресурс] / С. Дишлева. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/technol/6804>. – Заголовок з екрану.
7. Жалдак М. И. Система подготовки учителей к использованию информационной технологии в учебном процессе : дис. ... д-ра пед. наук. : 13.00.02 / М. И. Жалдак; АПН СССР, НИИ содержания и методов обучения. – М., 1089. – 48 с.
8. Панюкова С. В. Концепция реализации личностно-ориентированного обучения при использовании информационных и коммуникационных технологий / С. В. Панюкова. – М. : Изд-во РАО, 1998. – 120 с.
9. Петухова Л. Є. Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища : монографія / Л. Є. Петухова. – Херсон : Айлант, 2007. – 200 с.
10. Співаковський О. В. Підготовка вчителя математики до використання комп'ютера у навчальному процесі / О. В. Співаковський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1999. – № 2. – С. 9–11.

11. Strauss, W., Howe, N. The Fourth Turning: An American Prophecy – What the Cycles of History Tell Us About America’s Next Rendezvous with Destiny [Електронний ресурс] / Strauss, W., Howe, N. – N. Y. : Broadway Books, 1997. – Режим доступу : <http://pix.cs.olemiss.edu/econ/fourthTurning.pdf>. – Заголовок з екрану.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Bezкровna M. I. Sotsialno-psykholohichni osoblyvosti spilkuvannia pidlitkiv v merezhi Internet [InternetSocio-psychological peculiarities of communication of teenagers in the Internet] / M. I. Bezкровna // Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii navchannia: psykholohopedahohichni ta dydaktychni aspekty vprovadzhenia : materialy obl. naukovoprakt. Internet-konf. – Kirovohrad, 2011. – 81 s. (in Ukrainian)
2. Bykov V. Problemy i zavdannia rozvytku kompiuterno-tekhnolohichnoi platformy informatsiino-osvitnoho prostoru [Problems and tasks of the development of computer-technological platform of information and educational space] / V. Bykov // Osvitnii ukrainotsentryzm Heorhiiia Filipchuka : zb. nauk. pr. – Kyiv : Bohdanova A. M., 2016. – S. 514–522. (in Ukrainian)
3. Glotov M. B. Pokolenie kak kategoriia sociologii [The generation as a category of sociology] / M. B. Glotov // Sociologicheskije issledovanija. – 2004. – № 10. – S. 42 – 48. (in Russian)
4. Ghurevykh R. “Usepronykaiuche navchannia” – innovatsiina pedahohichna tekhnolohiia XXI stolittia [“Pervasive learning” innovative pedagogical technology of the XXI century] / R. Ghurevykh, N. Lazarenko // Osvitnii ukrainotsentryzm Heorhiiia Filipchuka : zb. nauk. pr. / red. kol.: N. Nychkalo ta in. – Kyiv : Boghdanova A. M., 2016. – S. 522 – 529. (in Ukrainian)
5. Dergunov T. Formula menedzhmenta: prakt. posobie nachinajushhego ruk [Formula management: practical book for beginners] / T. Dergunov. – M. : Mann, Ivanov i Ferber, 2015. – Rezhim dostupu: <http://psixologiya.org/socialnaya/menedzhmenta/2155-teoriya-pokolenij.html>. – Zaholovok z ekranu. (in Russian).
6. Dyshlieva S. Informatysiino-komunikatsiini tekhnolohii (IKT) ta ikh rol v osvitniomu protsesi [Information and communication technologies (ICTs) and their role in the educational process] [Elektronnyj resurs] / S. Dyshlieva. – Rezhym dostupu : <http://osvita.ua/school/technol/6804>. – Zaholovok z ekranu. (in Ukrainian)
7. Zhaldak M. I. Sistema podgotovki uchitelej k ispol'zovaniju informacionnoj tehnologii v uchebnom processe [The system of teachers’ training to use information technologies in educational process] : dis. ... d-ra ped. nauk. : 13.00.02 / M. I. Zhaldak; APN SSSR, NII sodержanija i metodov obuchenija. – M., 1089. – 48 s. (in Russian)
8. Paniukova S. V. Kontsepcija realizacii lichnostno-orientirovanogo obuchenija pri ispol'zovanii informacionnyh i kommunikacionnyh tehnologij [The concept of student-centered learning when using information and communication technologies] / S. V. Panjukova. – M. : Izd-vo RAO, 1998. – 120 s. (in Russian)

9. Petukhova L. Ye. Teoretychni osnovy pidhotovky vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh informatsiino-komunikatsiinoho pedahohichnoho seredovysshcha [Theoretical basis for the training of elementary school teachers in the information and communication pedagogical environment] : monohrafiia / L. Ye. Petukhova. – Kherson : Ailant, 2007. – 200 s. (in Ukrainian)
10. Spivakovskij O. V. Pidhotovka vchytelia matematyky do vykorystannia kompiutera u navchalnomu protsesi [Training Mathematics teachers to use the computer in the educational process] / O. V. Spivakovskij // Kompiuter u shkoli ta simi. – 1999. – № 2. – S. 9 – 11. (in Ukrainian)
11. Strauss, W., Howe, N. The Fourth Turning: An American Prophecy – What the Cycles of History Tell Us About America's Next Rendezvous with Destiny [Elektronnyj resurs] / Strauss, W., Howe, N. – N. Y. : Broadway Books, 1997. – Rezhym dostupu : <http://pix.cs.olemiss.edu/econ/fourthTurning.pdf>. – Zaholovok z ekranu. (in English)

Аннотация. В статье актуализирована проблема ИКТ в воспитательном процессе. Определены ведущие тенденции современного информационного общества и «всепроникающий» характер процесса органического включения технологий в структуру повседневности. Обращено внимание на психологические особенности нынешнего поколения, или центениалов. Представлена классификация изменения поколений, которая базируется на концептуальных основах зарубежных ученых В. Штрауса и Н. Хоува. Раскрыта сущность понятия «информационно-коммуникационные технологии» и ведущие направления особенностей их использования в воспитательной практике. Отмечено, что эффективность воспитательного процесса зависит от уровня овладения педагогом информационной культурой.

Ключевые слова: ИКТ, центениалы, воспитательный процесс, информационное общество, информационно-коммуникационная воспитательная среда, педагог.

Summary. In the article the problem of using information and communication technologies in the educational process is modified. Attention is paid to psychological features of the present generation Z or tsentenialiv. The generation change classification based on the conceptual provisions of foreign scientists B. Strauss and N. Hove is presented. On the basis of the characteristics the priority components of the educational process efficiency using information and communication technologies are identified. The leading trends of the modern information society and “all-pervading” nature of the organic interweaving (inclusion) technology in everyday life structure are determined. The essence of the concept “information and communication technologies” and their leading directions using in educational practice are revealed. The necessity of creating information and communication educational environment for successful formation of the Ukrainian national state citizen’s personality is

considered. The leading features and prospects of ICT in the education of the younger generation are outlined. It is indicated that the efficiency of ICT implementation in the educational process depends on the level of teacher's computer literacy.

Keywords: information and communication technologies, tsentennialy, educational process, information society, information and communication educational environment, teacher.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2016

Т. А. Сорочинська

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ІННОВАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Анотація. У статті розглядається сутнісна характеристика дефініцій «інформатизація освіти», «інформаційні технології»; застосування інформаційних інновацій у педагогічній діяльності вчителя як головна умова нової освітньої парадигми, що докорінно змінює роль і місце педагога та вихованця у навчально-виховному процесі, сприяє реалізації індивідуального підходу; впровадження в систему освіти методів і засобів інформаційно-комунікаційних технологій та створення на цій основі комп'ютерно орієнтованого інформаційно-комунікаційного середовища.

Ключові слова: інформатизація освіти, комп'ютеризація освіти, інформаційно-комунікативні технології, педагогічна діяльність, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. Нині процес інформатизації охопив усі сторони життя суспільства. Він має кілька пріоритетних напрямів, до яких, безумовно, слід віднести інформатизацію освіти, що є першоосною глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності людини за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій. Інформатизація освіти – це без перебільшення справжня революція в освіті, оскільки функціонування освітньої галузі спрямовано не просто на формування носія знань, а насамперед, творчої особистості, яка вміє застосовувати набуті знання і вміння, працювати з інформаційними ресурсами для успішної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, власне – для інноваційного розвитку суспільства.

Варто відмітити, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій є необхідною умовою нової парадигми освіти, що докорінно змінює роль і місце педагога та вихованця у педагогічному процесі, сприяє реалізації індивідуального підходу в навчанні та вихованні. У такій моделі вчитель перестає бути просто «ретранслятором» знань, а є співтворцем сучасних, позбавлених повчальності й проповідництва технологій

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 4

Упорядники:

проф. **Петренко О.Б.**, доц. **Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 27.10.2016 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №197/1. Наклад 300

Віддруковано засобами різнографічного друку
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33027, Рівне, вул. С.Бандери, 12; тел.: 0-362-26-48-83

I – 66

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 4 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2016. – 366 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016